

"Ολα τὰ ζωνδάρια τρώσι τὸ γιαλοτριφύλ-λο (περιαλ-λιές = περιγιαλιές, περιγιαλία· ζωνδάρια = τὰ τετράποδα ζῶα).

γιαλοτσιμέτα ἡ, Κάρπ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλὸς* καὶ τοῦ Ἰταλ. *cimetta* = μικρὴ κορυφή.

Ὁ τρυφερὸς βλαστὸς τῶν φυτῶν βρούβας καὶ λαψάνας.

γιαλοῦ ἡ, Εὐβ. (Λιχὰς Χαλκ.) Πελοπν. (Μονεμβασ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλὸς* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -οῦ.

Ἐκάτερον τῶν πλαγίων μερῶν τῆς πρῶρας τῶν μικρῶν ἱστιοφόρων ἔνθ' ἄν. Συνών. *γιαλός* 5.

γιαλούδα, ἡ, Εὐβ. (Λιχὰς) Στερελλ. (Μαλεσ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλοῦ* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -οῦ-δα.

Γιαλοῦ, τὸ ὅπ. βλ., ἔνθ' ἄν.: Κάθετ' ἔς τὴν γιαλούδα Μαλεσ. *Γιαλοῦ* δὲ λέμι τ'ς πάδης ἔς τοῦ τριχαδῆρ' Λιχὰς. Τοῦ τριχαδῆρ' ἔχ' γιαλοῦ δὲ τ'ς πάδης αὐτόθ.

γιαλουδάκι τό, Ἰων. (Κάτω Παναγ.) Μῆλ. Σίφν. γιαλουάκι Κάσ. Χάλκ. γαλουάκι Χάλκ. ἁλουάκι Κάσ. Χάλκ.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. *γιαλοῦ* δι.

1) Μικρὸς αἰγιαλὸς Ἰων. (Κάτω Παναγ.) Κάσ. Σίφν. Χάλκ.: Ἠπήαινε γιαλουδάκι-γιαλουδάκι κ' ἤφτασε ἔς τὸ κάστρο Σίφν.

"Αι-Γιόρηγι κι "Αι Γιάννη, | ἔβγαλε τὸ πασ-σουλάκι, ρίξε το ἔς τὸ γιαλουάκι | γιὰ νὰ γιάνη τὸ ματάκι.

(ἔξ ἐπωδ.) Κάσ.

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τύπ. *Γιαλουδάκι* Κάτω Παναγ. *Μικρὸ Γιαλουδάκι* Μῆλ. *Γιαλουάκι* Κάσ. 2) *Γιαλοῦ*, τὸ ὅπ. βλ., Μῆλ.

γιαλούδι τό, Κύθν. γιαλούι Κάρπ. Χίος (Πυργ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλὸς* καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -οῦ δι. Μικρὸς αἰγιαλὸς ἔνθ' ἄν.: Ἄσμ.

Κάτω ἔς τὸ γιαλοῦ | ἤσπειρα φακούι.

Πυργ.

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τύπ. *Γιαλούδι* Κύθν. Σέριφ. *Γιαλούδια* Ἰος Μύκ. (καὶ εἰς ἔγγρ. τοῦ 1671) Ἄσπρη *Γιαλούδι* Σῦρ. Ἄσπρη *Γιαλούδια* Μῆλ. *Λυθὸ Γιαλούδια* Σέριφ. *Γιαλούι* Κάρπ. *Βαθὺ Γιαλούδι* Σῦρ.

γιαλούσης ὁ, Ἰων. (Κάτω Παναγ. Κρήν.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλὸς* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -οῦ-σης.

Ὁ κατοικῶν παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ὁ παράλιος ἔνθ' ἄν.

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Κάρπ. Πόρ. καὶ τὸ θηλ. ὡς τοπων. ὑπὸ τύπ. *Γιαλοῦσα* Κύπρ.

γιαλοφάγι τό, ἑνιαχ. γιαλοφάγ' Θράκ. (Μαρών.)

Ἐκ τῶν οὐσ. *γιαλὸς* καὶ φαγί.

Συνήθ. κατὰ πληθ., τὰ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἀλιευόμενα ὕστρεα, ὀστρακόδερμα, μαλάκια καὶ μαλακόστρακα ὡς νη-στήσιμα: *Τ' μιγάλ' Σαρακουστή* κατ'βαίνουμι ἔς τ' θάλασσα γιὰ γιαλοφάγια.

γιαλόχειλο τό, ἑνιαχ. γιαλόχειλον Πόντ. (Οἶν.)

Ἐκ τῶν οὐσ. *γιαλὸς* καὶ χεῖλος.

Τὸ χεῖλος τοῦ αἰγιαλοῦ, ἡ ἀκρογιαλιά.

γιαλοχόρταρο τό, ἑνιαχ. γιαλοχόρταρο Θράκ. (Σκοπ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. *γιαλὸς* καὶ χόρταρι.

Κάθε χόρτον φυόμενον εἰς παραλιακὰ μέρη: Ἄσμ.

Πῆρα τὴν βλάκα πεθερά, τὴν μαύρη γῆ γυναῖκα
κι αὐτὰ τὰ γιαλοχόρταρα γι' ἀδέρφια γιὰ ξαδέρφια.

γιαλόχορτο τό, Κάρπ. (Ἑλυμπ.) Κάσ. Κέρκ. — Π. Γενναδ., 804 Χελδρ. — Μηλιαρ., 88 — Λεξ. Βλαστ., 466.

Ἐκ τῶν οὐσ. *γιαλὸς* καὶ χόρτο.

1) Τὸ φυτὸν Ποσειδωνία ἡ ὠκεάνειος (*Posidonia oceanica*), τῆς οἰκογ. τῶν Ποταμογειτονιδῶν (*Potamogetonaceae*) Π. Γενναδ., 804. — Λεξ. Βλαστ., 466. 2) Τὸ φυτὸν Βελλαρδία ἡ τρισσόχειλος (*Bellardi trixago*), τῆς οἰκογ. τῶν Γρομφαδιδῶν ἡ Χοιραδιδῶν (*Scrofulariaceae*) Χελδρ. — Μηλιαρ., 67. Συνών. *ἀγριοῦ λυκος*, *σιτα-ροῦ λυκος*, *θροῦνα*. 3) Τὸ φυτὸν Ζωστήρ ὁ θαλάσσιος (*Zostera marina*), τῆς οἰκογ. τῶν Ποταμογειτονιδῶν (*Potamogetonaceae*), Χελδρ. — Μηλιαρ., 88. 4) Τὸ φυτὸν Κιχώριον τὸ ἀκκνθῶδες (*Cichorium spinosum*), τῆς οἰκογ. τῶν Συνθέτων (*Compositae*) Κάρπ. (Ἑλυμπ.). Συνών. βλ. εἰς λ. *γιαλαστοιβή*. 5) Εἶδος ἀγρίου χόρτου ποῦ φύεται εἰς παραθαλασσίους τόπους Κάσ.

γιαλόψητο τό, Κάρπ.

Ἐκ τῶν οὐσ. *γιαλὸς* καὶ ψητό, περὶ τοῦ ὅπ. βλ. *ψητό*.

Ψάρι ψημένον ἀμέσως μετὰ τὴν ἀλίευσίν του καὶ μάλιστα εἰς τὴν παραλίαν.

γιαλόψωλος ὁ, ἑνιαχ. γιαλόψωλους Προπ. (Πέραμ.) γιαλόψουλους Μακεδ. (Ἐλευθερ.) Σαμοθρ. θηλ. γιαλόψουλη Θράκ. (Ἡρακλίτσ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. *γιαλὸς* καὶ ψῶλος.

Τὸ θαλάσσιον ζῶον Ὀλοθύριος ὁ ψῶλος (*Holothurius psolus*), τῆς οἰκογ. τῶν Ἐχινოდέρμων (*Echinodermi*) ἔνθ' ἄν.: *Ξήβαλα* ἢ ἑνα γιαλόψουλον γιὰ δόλωμα (*ξήβαλα* = ἔβγαλα) Σαμοθρ. *Τσι γιαλόψουλοι* ἅα τι κάνουμι δουλῶματα ἅα = θὰ) αὐτόθ. Συνών. βλ. εἰς λ. *γιαλήσιος* 1β.

Γιαλιτρανὸς ὁ, Εὐβ. (Αἰδηψ. Ἰστ. Λιχὰς κ.ά.)

Ἐκ τοῦ τοπων. *Γιάλιτρα*.

Ὁ κάτοικος τῆς Γιάλιτρας τῆς Β. Εὐβοίας ἔνθ' ἄν.: Παροιμ. *Σαράντα Γιαλιτρανοὶ ἑνα γάιδαρον φουρτώναν* (ἐπὶ πολλῶν ἀδεξίων μὴ δυναμένων νὰ ἐκτελέσουν ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίαν, ἡ ὁποία εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῇ εὐχερῶς καὶ ἀπὸ ἓν ἄτομον) Αἰδηψ. Ἰστ. || Ἄσμ.

Νά'χα νιρὸ 'π' τοῦ Μπάντιμου κι μὴλ' ἀπ' τοῦ Ξηρ' χώρι
νά'χα κι Γιαλιτρανὸ κρασί, κουρίτσ' ἀπὸ τὸν Ἄϊον
αὐτόθ.

γιαλώνω Ἀθ. Μύκ. Χίος κ.ά. — Λεξ. Βλαστ., 305 *γιαλών-νω* Κάρπ. Κάσ. Λέρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιαλός*.

Πλέων πλησιάζω πρὸς τὸν αἰγιαλόν, τὴν ἀκτὴν ἔνθ' ἄν.: *Ἐπιάσαν μπουνάτσες καὶ δὲ μπορέσα τὰ καράβια νὰ γιαλώσουν Χίος Γιάλωνε!* (νκυτ. παράγγελμα) Ἀθ. *Τὰ ψάγια γιαλώσανε Μύκ. Τὸ ψάρι γιαλών-νει ἔς τὴν ἐποδὴ του* Κάσ. *Ἀμ-μα 'ν ὁ τῆαιρὸς γαρμπήδες, νοθιᾶδες, τῆαιροὶ μαλακοί, γιαλών-νει τὸ χταπόδι* Λέρ. *Τὰ ψάγια εἶναι γιαλωμένα αὐτόθ.* Ἀντίθ. *ἀνοίγω* Α12, *ξανοίγω*, *πελαγώνω*.

γιαλώπι τό, Σύμ. γιαλούπιν Κύπρ. διαλούπι — Λεξ. Αἰν. *διαλούπ'* Στερελλ. (Βαρετάδ. Κουνουπῖν. Μύτικ. Σπάρτ.)

Ἐκ τοῦ Ἑλληνιστ. αἰγιλώπιον = συρίγγιον τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ὁ τύπ. *γιαλούπιν* καὶ εἰς Μητροφ., Ἰατροσοφ., 18.

1) Συρίγγιον τοῦ ὀφθαλμοῦ Κύπρ. 2) Δοθὴν Σύμ. — Λεξ. Αἰν.: Φρ. *Nā fās* τὸ διαλούπι! (κατὰ κόρον, τὸν περὶ-δ ο ρ ο μ ο, μέχρι θανάτου) Λεξ. Αἰν. Συνών. βλ. εἰς λ. *γ ι ὀ-θ ο ν α ς*. 3) Ἡ βρεφικὴ ἀσθένεια πορφύρα Στερελλ. (Βαρετάδ. Κουνουπῖν. Μύτικ. Σπάρτ. κ.ά.): *Ποὺ τὰ διαλούπια γένουδι καταπάρδαλα τὰ πιδιά. Μέσ' ἔν' ὥρα ποὺ γένουδι* (τὰ διαλούπια) *τὰ πιδιά πιθαίν'ν Μύτικ. Γιὰ τὰ διαλούπια τοῦ διδιῶνι ἔτρουγ' ἢ γαστρομεν' χουρτάρια διάφορα μὴ μέλ' Κουνουπῖν. Ἐξ' τὰ διαλούπια τοῦ πιδί μ'. Θά τ' δώκον μέλ' μὴ διαλονπουχόρταρον αὐτόθ.*

γιαλωποχόρταρο τό, ἀμάρτ. διαλονπουχόρταρον Στερελλ. (Βαρετάδ. Κουνουπῖν. Μύτικ. Σπάρτ. κ.ά.)

Ἐκ τῶν οὐσ. *γ ι α λ ὡ π ι* καὶ *χ ο ρ τ ᾶ ρ ι*.

Εἶδος χόρτου, τοῦ ὁποῦ ἢ κόνις ἀναμειγμένη μετὰ μέλιτος δίδεται ὡς ρόφημα εἰς τὰ νεογέννητα παιδιά τὰ πάσχοντα ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, τὰ *δ ι α λ ο ὡ π ι α*, ἐνθ' ἀν.: *Γιὰ τὰ διαλούπια εἶνι τοῦ διαλονπουχόρταρον Κουνουπῖν. Ἐξ' τὰ διαλούπια τοῦ πιδί μ'. Θά τ' δώκον μέλ' μὴ διαλονπουχόρταρον αὐτόθ.*

γιαλώτης ὁ, Σύμ. γιαλώτα Καλαβρ. (Μπόβ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γ ι α λ ὡ ς* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ὡ τ η ς.

Γ ι α λ ὡ τ η ς 1α Μπόβ. β) Ὁ κάτοικος τοῦ συνοικισμοῦ *Γ ι α λ ὡ ς* Σύμ.: Αἰνιγμ.

Δγνὸ καλὲς γειτόνισ-σες | κὶ οἱ δγνὸ *Γιαλιώτισσες* σ' ἔνα βλονμὶ βλονμίδζου | κ' ἢ μιὰ τὴν ἄλ-λην ἔθ' θωρεῖ (τὰ μάτια).

γιαῖμ μόρ. ἀπορηματ. Πόντ. (Ἱμερ. Ὁφ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.)

Πιθαν. ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a m i* (= μήπως). Κατὰ Α. Α. Παπαδόπ., Ἀρχ. Πόντ. 12 (1946), 9, ἐκ τοῦ τελικοῦ *γ ι ᾶ ν ᾶ μ ἢ - γ ι ᾶ ν' μ ἢ - γ ι ᾶ μ ἢ - γ ι ᾶ μ ἢ*. Πβ. Σ. Ψάλτην εἰς Ἀθηνᾶν 28 (1916), Λεξικογρ. Ἀρχ., 46.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐνδοιαστικῶν προτάσεων, μήπως ἐνθ' ἀν.: *Φογᾶται νὰ ἔρ'ται, γιαῖμ κρούγ' ἄτον* (φοβεῖται νὰ ἔλθῃ, μήπως τὸν κτυπήσω) Σάντ. Τραπ. Χαλδ. *Ἐφοάτουν, γιαῖμ εὐ-ρηκ'νε τὸν ἄθρωπον* (ἐφοβεῖτο μήπως εὗρουν τὸν ἄνθρωπον) Τραπ. Καὶ χωρὶς ἐξάρτησιν ἀπὸ ρ. φόβου σημαντικόν: *Γιαῖμ φωτίζετε; (μήπως ἔχετε βᾶπτισμα;)* Πόντ. *Γιαῖμ παίρ' ἄψιμον τὸ σπῖτ'*; (μήπως πάρῃ φωτιά τὸ σπῖτι;) αὐτόθ.

γιαμά σύνδ. Ζάκ. Ἰθάκ. Πελοπν. (Μάν.)

Ἐκ τῶν συνδ. *γ ι ᾶ* καὶ *μ ᾶ*.

Λοιπὸν ἐνθ' ἀν.: *Γιαμά τί θὰ κάμουμε; (τί θὰ κάνουμε λοιπόν;)* Ζάκ. *Καὶ τί σοῦ 'πε γιαμά;* Ἰθάκ. *Δὲν ἔπαιρνε τσαὶ κείνη γιαμά ἕναν ἄλλον;* Μάν. *Δὲν πηγαίνει καὶ σὺ γιαμά για νερό;* αὐτόθ.

γιαμάκι τό, Ἰων. (Κρήν.) γιαμάζ' Θράκ. (Τσακίλ.) Μακεδ. (Βλάστ. Βόιον Πελεκᾶν.) Σάμ. *'ιαμάκι* Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a m a k* = βοηθός (μαγεῖρου).

Α) Οὐσ. 1) Βοηθός Θράκ. (Τσακίλ.): *Ἐπιάσανε τὸ Ζῆσο γιαμάζ' για τὰ βοστάνια καὶ τ' ἀβέλια.* 2) Μικρὰ ὑδροχόη Μακεδ. (Βλάστ. Πελεκᾶν.) 3) Μεταλλικὸν σκεῦος μετὰ λαβῆς πρὸς παρασκευὴν καφῆ καὶ ἄλλων ἀφεψημάτων, *μ π ρ ῖ - κ ι* Μακεδ. (Βόιον).

Β) Ἐπιθετικ. 1) Πονηρός, πανούργος Ἰων. (Κρήν.) Νάξ.

(Ἀπύρανθ.): *Εἶναι κ' εὐτός ἕνα 'ιαμάκι ποὺ δὲ δό 'χει ὁ κόσμος!* Ἀπύρανθ. 2) Τολμηρός, ἀνδρεῖος Σάμ.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τὸν τύπ. *Γιαμάκης* Ἀθῆν. Σίφν.

γιαμαλῆς ὁ Κρήτ. (Ἡράκλ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a m a l i* = μπαλωμένος.

Κατὰ πληθ. *γ ι α μ α λ ῆ δ ε ς* οἱ ἔμποροι γυναικείων ὑφασμάτων παλαιότερον, οἱ κατοικοῦντες εἰς ἰδίαν συνοικίαν, τὰ *Γ ι α μ α λ ῆ δ ι κ α*.

Ἡ λ. καὶ ὡς κύρ. ὄν. ὑπὸ τὸν τύπ. *Γιάμαλης* Μεγίστ. καὶ ὡς ἐπών. Ἀθῆν.

γιαμάνικος ἐπίθ. Πελοπν. (Μανιάκ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a m a n* = κακός, ἐπικίνδυνος, σκληρός, πολὺ ἐπιτήδειος.

Κακός, πονηρός: *Σφάζει ἕνα γάλλο καὶ πάει νὰ καλοπεράσῃ μὲ τὸ φίλο της, μὰ εἶχανε ἕναν ψυχογιὸ κὶ αὐτὸς τὰ ἤξερε τὰ γιαμάνικα, τί θὰ γενότανε* (συνών. φρ.: *τὰ ἤξερε τὰ β ρ ὡ μ ι κ α*).

γιαμαρέλος ὁ, Μεγίστ. — Γ. Ξενόπ., Θέατρ., 3, 129.

Ἐκ τοῦ ἀμάρτ. οὐσ. *γ ι α μ α λ α ρ ῆ λ ο ς* με ἀπλοῦ.

Σκωπτικῶς, ὁ φορῶν εὐρωπαϊκὴν ἐνδυμασίαν, ὅταν κατὰ πρῶτον ἀντικατέστησεν αὐτὴ τὴν ἐγχώριον: Ἄσμ.

Νά do, νά do, νά do, νά do, | ποὺ θε νά dō γάμω Φράγκο, νά φορώσῃ τσαὶ σουρέλο, | νά dōν βγάλουν γιαμαρέλο (σουρέλο = πανταλόνι) Μεγίστ.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. Ἀθῆν. Εὐβ. (Κύμ.) Θεσσ. (Βόλ.) Λῆμν. Μακεδ. (Θεσσαλον.) Πελοπν. (Καλάμ.) Στερελλ. (Λιδορίκ.)

γιαμάτσι τό, ἑνιαχ. γιαμάτσιν Κύπρ. γιαμάτσ' Θράκ. (Ξάστρ. Σουφλ. Τσακίλ.) γιαμάτ-τιν Κύπρ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y a m a c* = ἀνωφέρεια, πλαγιά ὑψώματος.

Ἀγρός με ἐλαφρὰν κλίσιν Κύπρ. β) Ἀνηφορικός, κρημνώδης τόπος Θράκ. (Ξάστρ. Τσακίλ.): *Πῆρε τὸ γιαμάτσ' κατὰ τ'ν Ἀρκουδόπετρα* Τσακίλ. *Σκιάχ'κανε τὰ βόδια 'ς τὸ γιαμάτσ' αὐτόθ.* γ) Λοφίσκος Θράκ. (Σουφλ.)

γιαμί τό, Πελοπν. (Κάμπος Λακων. Μαν.) Στερελλ. (Μεσολόγγ.) — Α. Τραυλαντ., Ἐξαδέλφ., 34 *ιγιάμι* Κρήτ. (Σητ. κ.ά.)

Ἀγνώστου ἐτύμου.

1) Ἐπαινος Πελοπν. (Κάμπος Λακων. Μάν.): *Νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θὰ πάρῃ τὸ γιαμί* (συνών. φρ. *π ο ι ὅ ς θ ᾶ π ᾶ ρ ῃ τ ὁ μ π ρ ᾶ β ο*) Κάμπος Λακων. β) Ἀκμή, δόξα Στερελλ. (Μεσολόγγ.) — Α. Τραυλαντ., ἐνθ' ἀν.: *Τὸν θυμᾶσαι καὶ τοῦ λόου σου τὸ γιατρὸ πῶς ἦτανε τότε 'ς τὰ γιαμίμα του* (συνών. φρ. *'ς τ ῖ ς δ ὁ ῥ ῆ ς τ ο υ*) Α. Τραυλαντ., ἐνθ' ἀν. 2) Περίστασις, φορὰ Κρήτ. (Σητ. κ.ά.): *Ἦδωκά δου το 'δά, μὰ 'ς τ' ἄλλο ιγιάμι θὰ τοῦ πῶ πῶς ἦσπασε* Σητ.

γιαμιᾶς ἐπίρρ. Εὐβ. (Κουρ. κ.ά.) Κρήτ. (Ἅγιος Βασίλ. Μερκαβ. Ρέθυμν. Σφακ. κ.ά.) Κῶς Ρόδ. κ.ά. — Α. Καρκαβίτσ., Ζητιάν., 10 — Λεξ. Δημητρ. γιαμιὰ Θράκ. (Σηλυβρ.) Κρήτ. — Λεξ. Δημητρ. γιαμιντσᾶς Ἀστυπ.

Ἀπὸ τὴν πρόθ. *γ ι ᾶ* καὶ τὴν γεν. *μ ι ᾶ ς* (βλ. ἕνας) κατὰ συνεκφορὰν καὶ κατ' ἐπίδρασιν τῆς λογίας φρ. *δ ι ᾶ μ ι ᾶ ς*. Ὁ τύπ. *γ ι α μ ι ᾶ* καὶ εἰς Ἑρωτόκρ. Α 742, 2245, Β 1456, Γ 848.

Εὐθύς, ἀμέσως, πάραυτα ἐνθ' ἀν.: *Γιαμιᾶς θέλεις νὰ γίνετ' ὅ,τι λὲς Κρήτ. (Σφακ.)* *Νὰ σ'κωθῇς νὰ πᾶς γιαμιᾶς καὶ νὰ*

